Toespraak: […], Voorbereidende Raadsvergadering van 7 december 2023

Geachte Raadsleden en raadsvolgers,

Allereerst onze complimenten voor de inzet van het college en de raad voor het in samenwerking met de inwoners van de gemeente Rheden toewerken naar een klimaatneutrale en CO2- vrije gemeente in 2040.

Wij staan hier vandaag omdat we desondanks zorgen hebben over hoe de burgers van de gemeente deze opdracht gaan opvatten. Onze inbreng betreft nu het doel van de gemeente om de wijk Dieren - West in 2033 aardgasvrij te krijgen, maar op termijn strekt dit voornemen zich natuurlijk uit over de gehele gemeente.

Op 31 oktober jongstleden heeft bewonersgroep “In de HouTgreep” een reactie gegeven op het definitieve concept “Wijkuitvoeringsplan Dieren-West”. In de stukken heeft u reeds de reactie van het college hierop kunnen inzien. Wij voelen ons genoodzaakt om op het punt houtstook nog extra toelichting te geven.

Aardgasvrij in 2033? Dat gaat de burger een flinke duit kosten. De reacties variëren vooralsnog van ‘afwachten maar’ en besluiteloosheid tot eigen initiatief en vooruitlopen op de ontwikkelingen. De kosten blijken veelal van doorslaggevend belang. Voor sommige bewoners echter ligt de oplossing voor de hand: de houtkachel wordt ingezet. Die stond er al of is snel aangeschaft. Hout is gemakkelijk te krijgen dus … wát nou energiecrisis. Een schrikbarend toekomstbeeld voor veel mensen. Vooral voor hen met long- en ademhalingsproblemen. ‘Stook niet!’ zei directeur Michael Rutgers van het Longfonds.(zie: https://www.longfonds.nl/nieuws/houtrook-voor-iedereen-ongezond)

In het definitief concept van het Wijkuitvoeringsplan Dieren-West wordt houtstook en hoe te voorkomen dat dit als alternatief voor aardgas wordt gekozen, slechts heel summier genoemd. Hierbij ontbreekt een duidelijke visie op hoe dit voorkomen gaat worden. Er wordt voorlichting en ontmoediging genoemd. Voorlichting vindt echter in de gemeente op dit moment niet tot nauwelijks plaats en van ontmoediging is zeer zeker geen sprake. Wij hadden dit dan graag ook duidelijker verwoord gezien in de WUP.

Als nadeel van houtstook wordt alleen de fijnstof-uitstoot genoemd. Er zijn echter veel méér giftige stoffen die bij houtstook vrijkomen. Maar naast slecht voor de volksgezondheid is houtstook ook zeer slecht voor het klimaat. Houtstook zorgt in principe voor fors meer uitstoot van broeikasgassen dan het verbranden van gas. Dat treft het milieu in zijn geheel en culmineert vooral in woonwijken.

Hoe bewaak je nu als gemeente die het Schone Lucht Akkoord heeft ondertekend de schone lucht? Sommige gemeenten hebben niet gewacht maar gingen zelf aan de slag, bijvoorbeeld Utrecht en Nijmegen. Onzes inziens is het voor de gemeente Rheden mogelijk en noodzakelijk zeer actief beleid te voeren om te voorkomen dat bij de energietransitie mensen uitwijken naar houtstook. Niet alleen in Dieren-West, maar voor de gehele gemeente Rheden. Anders gaat het doel van de gemeente om in 2040 CO2-neutraal te zijn nooit of te nimmer gehaald worden.

Bijlage:

1. Uitstoot broeikasgassen bij houtstook ten opzichte van onder andere gas.

Bijlage 1. Uitstoot broeikasgassen bij houtstook ten opzichte van onder andere gas.

De belangrijkste broeikasgassen zijn CO2, methaan (CH4), lachgas en waterdamp. Van alle broeikasgassen die de mens uitstoot, is CO2 het belangrijkst. Ruim de helft van het versterkte broeikaseffect wordt veroorzaakt door CO2. Methaan staat met 16% op de tweede plaats.
https://www.milieucentraal.nl/klimaat-en-aarde/klimaatverandering/wat-is-het-broeikaseffect/

Roet draagt ook bij aan klimaatverandering Behalve effecten op de gezondheid draagt roet ook bij aan het broeikaseffect, omdat het zonlicht kan absorberen. Recentelijk is aangetoond dat roet na CO2 de grootste impact heeft op klimaatverandering. Roetdeeltjes blijven weliswaar maar een paar dagen in de lucht, maar in die tijd houden ze erg veel warmte vast. Ook roetneerslag op sneeuw en ijs veroorzaakt meer warmteopname en versnelt het smeltproces.
https://milieudefensie.nl/actueel/informatieblad-roet-de-gevaarlijkste-luchtvervuiler.pdf

Omdat voertuigen schoner worden, neemt de uitstoot van roet (black carbon), een van de schadelijkste componenten van fijn stof, tussen 1990 en 2030 naar verwachting met meer dan de helft af in de Europese Unie. **Maar het aandeel van verwarming door huishoudens in de roetuitstoot neemt toe, van 30 procent in 1990 tot 70 procent in 2030.** Dat is vooral het gevolg van particuliere houtstook, aldus de eerste inleider van de workshop, Bert Brunekreef. Hij is hoogleraar milieu-epidemiologie aan de Universiteit Utrecht.

Het verwarmen van woningen met hout veroorzaakt, per geleverde eenheid energie, maar liefst **1250 keer zoveel uitstoot van fijn stof** als het verwarmen met aardgas. De uitstoot van **stikstofoxiden**, die eveneens schadelijk zijn voor de gezondheid, **is bij houtstook bijna drie keer zo hoog** als bij de verbranding van aardgas.
https://www.wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl/artikel/bio-energie-en-luchtvervuiling

Bij het verbranden van hout komt er pakweg anderhalf keer zoveel CO2 in de lucht als bij het verbranden van steenkool en tot drie keer zoveel als bij het verbranden van aardgas.
https://www.wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl/artikel/maak-een-einde-aan-de-co2-neutraliteit-van-houtstook

Danish and Australian research highlights that **home wood burning also produces methane**. This is a powerful global heating gas and further skews the balance away from climate neutrality. Wood burning produces soot too, which adds to blackening of arctic snow and increases melt rates.
https://www.theguardian.com/environment/2022/feb/25/pollutionwatch-wood-fires-bad-for-planet-more-evidence-shows

Table 2 shows general emissions of climate pollutants from heat sources per GJ house heating i.e. including typical efficiencies and losses (e.g. including heat loss in the district heating system). Emissions do not include emissions from the fuel or plant/stove/boiler production/construction and transport. Furthermore, emissions do not include loss of potent greenhouse gasses from heat pumps. The table summarises the net global warming potential (GWP) as kg CO_2-equivalents (kg CO_2-e) both as global warming potential over 20 years and 100 years using the IPCC factors for GWP of each climate pollutant in the two-time perspectives.

Table 2: Emissions of climate pollutants from heat sources (per GJ house heating)

	Energy [1]	CO_2	BC	N_2O	CH_4	GWP100 ($kg CO_2$-e)		GWP20 ($kg CO_2$-e)	
		kg	g pollutant			Incl. CO_2 from wood	Excl. CO_2 from wood	Incl. CO_2 from wood	Excl. CO_2 from wood
Wood stove/boiler	Wood	140	22	5	140	165	25	223	83
Oil boiler	Fuel oil	87	0.3	1	0.9	87	87	88	88
Gas boiler	Natural gas	63	< 0.1	1.1	1	63	63	63	63
District heating (Plant < 50 MW)	Coal	125	0.2	1.1	1.2	125	125	126	126
	Fuel oil	98	0.3	0.5	1.2	99	99	99	99
	Natural gas	75	< 0.1	1.3	1.3	76	76	76	76
	Wood	149	0.4	5.3	14.5	151	2,2	153	4
Electric heating (Plant > 50 MW)	Coal	104	< 0.1	1.6	1.0	104	104	104	104
	Fuel oil	82	0.2	0.4	1.0	82	82	83	83
	Natural gas	63	< 0.1	1.1	1.1	63	63	63	63
	Wood	124	0.2	0.9	3.4	124	0.5	125	1,1
Electric heating + direct solar heat	Wind, sun, and hydro	0							
Heat pumps [2] [3]	One third of the emissions from electric heating depending on primary energy (see above)								

1) Primary energy: For electric heating the fuel used for producing the electricity.

2) Small new heat pumps covering both air to air, air to water and soil to water all having average efficiencies around 3.
3) Do not include loss of potent greenhouse gasses which can increase global warming significantly for some heat pumps.

Where-theres-fire-theres-smoke_domestic-heating-study_2021.pdf (eeb.org)

Bc= black carbon/roet N2O= lachgas CH4=methaan